

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.10.2007
COM(2007) 642 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

Έκθεση προόδου σχετικά με τη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη 2007

{SEC(2007)1416}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Διασφάλιση της ύπαρξης συνοχής μεταξύ στρατηγικών της ΕΕ και εταιρικής σχέσης μεταξύ ενδιαφερομένων παραγόντων	4
3.	Αξιολόγηση της προόδου όσον αφορά τις βασικές προκλήσεις.....	4
3.1.	Αλλαγή του κλίματος και καθαρή ενέργεια.....	4
3.2.	Αειφόρες μεταφορές	5
3.3.	Αειφόρος κατανάλωση και παραγωγή.....	7
3.4.	Διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων	8
3.5.	Δημόσια υγεία.....	10
3.6.	Κοινωνική ένταξη, δημογραφία και μετανάστευση.....	11
3.7.	Παγκόσμια φτώχεια	12
4.	Αλληλένδετες πολιτικές	13
4.1.	Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση	13
4.2.	Έρευνα και Ανάπτυξη.....	14
4.3.	Χρηματοδότηση και Οικονομικά μέσα.....	14
5.	Εταιρικές σχέσεις	15
5.1.	Επικοινωνία, κινητοποίηση παραγόντων και πολλαπλασιαστές επιτυχίας.....	15
5.2.	Παραγωγή αποτελεσμάτων	15
6.	Συμπέρασμα	16

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θέσπισε κατευθυντήριες αρχές για την αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη. Στις αρχές αυτές συγκαταλέγεται η συνεχής ανάγκη στήριξης της οικονομικής ευημερίας μέσω μιας καινοτόμου, ανταγωνιστικής και οικολογικά αποδοτικής οικονομίας, που θα προστατεύει και θα βελτιώνει την ποιότητα του περιβάλλοντος και η οποία θα προωθεί την ισότητα και την κοινωνική συνοχή σε βάση αλληλεγγύης με τον υπόλοιπο κόσμο. Το 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μια ανανεωμένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΣΑΑ) η οποία συνίσταται σε ένα ενιαίο και συνεκτικό σχέδιο για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή στην πράξη των αρχών αυτών από την ΕΕ και την επίτευξη του απώτερου στόχου της αειφόρου ανάπτυξης που κατοχυρώνεται στη συνθήκη. Το σχέδιο συνίσταται σε επτά βασικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να τεθεί η Ευρώπη σε τροχιά αειφόρου ανάπτυξης και να διατηρηθούν τα τρέχοντα επίπεδα ευημερίας και κοινωνικής προστασίας. Αναγνωρίζεται ότι οι στόχοι της ΣΑΑ μπορούν να υλοποιηθούν μόνον σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη. Ως αποτέλεσμα έχει κινηθεί μια νέα διαδικασία παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων στην οποία συμμετέχουν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Η παρούσα έκθεση προόδου αποτελεί την πρώτη επισκόπηση που βασίζεται στον νέο αυτόν τρόπο σκέψης. Εξετάζει τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί ως προς την υλοποίηση των επτά βασικών στόχων και εντοπίζει τις πρωτοβουλίες πολιτικής τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών που συνέβαλαν στην επίτευξή τους. Δεδομένου ότι δεν θα ήταν δυνατή η συναγωγή ουσιαστικών συμπερασμάτων για τις υφιστάμενες τάσεις με βάση τα δεδομένα ενός μόνον έτους, ως έτος αναφοράς για τη μέτρηση της προόδου στους διάφορους τομείς λαμβάνεται το έτος 2000.

Η παρούσα έκθεση δίνει μια πρώτη εικόνα της τρέχουσας κατάστασης¹. Δείχνει σχετικά μικρή πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή στην πράξη. Ωστόσο, όσον αφορά την ανάπτυξη πρωτοβουλιών πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών τα πράγματα είναι πιο ενθαρρυντικά. Για παράδειγμα, η αλλαγή του κλίματος και η αειφόρος ενέργεια έχουν καταστεί κορυφαίες προτεραιότητες για την ΕΕ τόσο σε εγχώριο επίπεδο όσο και σε διεθνές. Η μεγάλης εμβέλειας πρόοδος στο επίπεδο της άσκησης πολιτικής πρέπει να οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα τα επόμενα χρόνια. Διαφαίνεται αυξανόμενη σύγκλιση μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων παραγόντων όσον αφορά τις προτεραιότητες: η ΕΕ, τα κράτη μέλη, ομάδες πολιτών, οι ΜΚΟ και οι επιχειρήσεις εστιάζουν το ενδιαφέρον τους όλο και περισσότερο στα ίδια θέματα και εργάζονται για την επίτευξη των ίδιων στόχων.

Η παρούσα επισκόπηση παρέχει το υπόβαθρο για συζητήσεις στα διάφορα πλαίσια διαβούλευσης επί τομέων πολιτικής, τόσο στο πλαίσιο των ενεργειών που αναλήφθηκαν σε συνέχεια της παγκόσμιας διάσκεψης κορυφής του 2002 για την αειφόρο ανάπτυξη όσο και στο συντονιστικό πλαίσιο της ΣΑΑ, σχετικά με την ανάγκη προσαρμογής της πορείας ή της ταχύτητας των πρωτοβουλιών πολιτικής με σκοπό τη μακροπρόθεσμη αναπροσαρμογή γενικών και επί μέρους στόχων.

¹ Η ανάλυση της προόδου της ΣΑΑ βασίζεται, κατ' απαίτηση του Συμβουλίου, σε ποικίλες πηγές - εθνικές εκθέσεις υποβληθείσες από τους εθνικούς συντονιστές ΣΑΑ όπως ορίζεται στη ΣΑΑ της ΕΕ, μια έκθεση παρακολούθησης της Eurostat βασισμένη σε Δείκτες Αειφόρου Ανάπτυξης (ΔΑΑ) με έτος αναφοράς το 2000, ένα έγγραφο εργασίας της Επιτροπής και μια μελέτη ανεξάρτητου συμβούλου.

2. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΕΞΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Μια από τις βασικές επιταγές της στρατηγικής του 2006 ήταν η εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων - ΕΕ, κράτη μέλη σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κοινωνία των πολιτών και επιχειρήσεις – σε μια εταιρική σχέση ώστε να εστιασθούν όλοι στις ίδιες προτεραιότητες και να εξασφαλισθεί συνοχή μεταξύ τομέων πολιτικής. Πρόκειται για μακρόπνοη διαδικασία. Ωστόσο, από την πείρα που αποκομίσθηκε κατά το πρώτο έτος της εφαρμογής της στρατηγικής απορρέει ότι είναι εφικτή.

Η επισκόπηση έδειξε ότι η εξασφάλιση συνοχής μεταξύ τομέων πολιτικής αποτελεί πρόκληση για όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Σε επίπεδο ΕΕ, πρόκληση αποτελεί η επίτευξη σύγκλισης όσον αφορά τον πρωταρχικό μακροπρόθεσμο στόχο της αειφόρου ανάπτυξης, με έμφαση στην ποιότητα ζωής, στην ισοτιμία μεταξύ των γενεών και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ευρωπαϊκής κοινωνίας, καθώς και όσον αφορά τον μεσοπρόθεσμο στόχο της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της δημιουργίας απασχόλησης στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας. Το θεματολόγιο για την ενέργεια και την αλλαγή του κλίματος αποτελεί καλό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο αυτοί οι μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στρατηγικοί στόχοι έχουν συγκλίνει μεταξύ τους. Η ενιαία αγορά αποτελεί ακόμη ένα παράδειγμα που αποδεικνύει ότι το άνοιγμα της αγοράς, όταν συνοδεύεται από μέτρα κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, μπορεί να προωθήσει την ανάπτυξη και την ευημερία. Το πρόγραμμα της ΕΕ για τη βελτίωση της νομοθεσίας συνέβαλε επίσης στη διασφάλιση συνοχής μεταξύ τομέων πολιτικής διότι απαίτησε τη συστηματική αξιολόγηση του οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου όλων των μείζονος σημασίας πρωτοβουλιών πολιτικής.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ακολουθεί επισκόπηση της κατάστασης σε καθέναν από τους επτά τομείς προτεραιότητας της ΣΑΑ. Τονίζονται οι δράσεις που ανελήφθησαν για την επίτευξη των στόχων πολιτικής τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Όλες οι προκλήσεις είναι αλληλένδετες μεταξύ τους με αποτέλεσμα οι λύσεις σε έναν τομέα να έχουν αντίκτυπο και στους άλλους τομείς και να αλληλοϋποστηρίζονται.

3.1. Αλλαγή του κλίματος και καθαρή ενέργεια

Η ΕΕ σημειώνει πρόοδο όσον αφορά τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου (ΑΘ) και προβλέπεται ότι η Κοινότητα θα επιτύχει τον στόχο Κιότο που της αναλογεί, υπό τον όρο ότι τα κράτη μέλη θα καταρτίσουν και θα θέσουν το συντομότερο δυνατό σε εφαρμογή τις προβλεπόμενες επιπρόσθετες πολιτικές και μέτρα ενόσω εξακολουθεί να αναπτύσσεται η οικονομία της ΕΕ.

Το 2005, οι εκπομπές ΑΘ της ΕΕ-15 είχαν μειωθεί κατά 2% σε σχέση με την τιμή έτους αναφοράς Κιότο.

Η επίτευξη των στόχων Κιότο συνεπάγεται μεγαλύτερη εξάρτηση από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η συνολική κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές για την ΕΕ-27 αυξήθηκε με ρυθμό 3,2% ετησίως κατά μέσο όρο τη δεκαετία του 1990 και έφθασε το 4,1% μεταξύ 2000 και 2005. Παρά την αύξηση αυτή, εξαιτίας του σχετικά υψηλού ρυθμού αύξησης της ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης, το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην τελική κατανάλωση ενέργειας ανήλθε μόνον σε 8,5 % το 2005. Η μέση ετήσια αύξηση είναι ανεπαρκής για την επίτευξη του στόχου

του 12 % επί της συνολικής κατανάλωσης έως το 2010. Το 2005, το μερίδιο των βιοκαυσίμων αντιπροσώπευε μόνον 1,08 % του συνόλου για την ΕΕ-27, ποσοστό που απέχει πολύ από τον στόχο του 5,75% για το 2010.

Υπήρξαν ορισμένες σημαντικές μελλοντοστραφείς εξελίξεις πολιτικής στον τομέα αυτόν σε επίπεδο ΕΕ, εκ των οποίων η σημαντικότερη είναι η νέα ολοκληρωμένη πολιτική για την αλλαγή του κλίματος και την ενέργεια, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2007, που θέτει φιλόδοξους και δεσμευτικούς στόχους για το 2020 όσον αφορά τη μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα βιοκαύσιμα. Άλλες πρωτοβουλίες είναι το Σχέδιο Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση (Οκτώβριος του 2006) και οι εργασίες για το διαχωρισμό και την αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα².

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν πλέον καταρτίσει εθνικές στρατηγικές για την αλλαγή του κλίματος είτε ως αυτοτελείς στρατηγικές είτε ως μέρος ενός εθνικού πακέτου μέτρων ενεργειακής πολιτικής. Ορισμένα έχουν συστήσει ειδικές υπηρεσίες και επιστημονικά συμβούλια για την αλλαγή του κλίματος (UK,SE). Ορισμένα αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες φορολογικού χαρακτήρα. Το 2007 εκδόθηκαν 23 εθνικά σχέδια κατανομής βάσει της οδηγίας για την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπών, που μειώνουν τις εκπομπές ρύπων σε 1903,43 Mt ετησίως έναντι 2101,64 Mt που είχαν προτείνει αρχικά τα κράτη μέλη.

Πρέπει να συνεχισθούν οι προσπάθειες επίτευξης των στόχων που αφορούν την αλλαγή του κλίματος και την ενέργεια εντός των συμφωνημένων προθεσμιών. Αυτό θα απαιτήσει συνεχή επαγρύπνηση για την επιτυχία του μηχανισμού εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της διατηρήσιμης χρήσης βιοκαυσίμων και την ανάπτυξη στρατηγικών και σχεδίων προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος.

3.2. Αειφόρες μεταφορές

Η Ευρώπη δεν βρίσκεται ακόμη σε τροχιά αειφορίας όσον αφορά τις μεταφορές. Η κατανάλωση ενέργειας στον τομέα των μεταφορών, που χρησιμεύει για τον υπολογισμό της ζήτησης μεταφορών, αυξήθηκε κατά μέσο όρο 1,3% ετησίως μεταξύ 2000 και 2005 στην ΕΕ-27, ποσοστό οριακά μόνον μικρότερο από τον μέσο όρο 1,7% για το ΑΕγχΠ την ίδια περίοδο, χωρίς να διαφαίνεται προοπτική αποσύζευξης των δύο μεγεθών.

Οι οφειλόμενες στις μεταφορές εκπομπές ΑΘ εξακολουθούν να αυξάνουν με μέσο ετήσιο ποσοστό 1,2% μεταξύ 2000 και 2005 στην ΕΕ-27. Το 2004, στις εγχώριες μεταφορές αναλογούσε το 21% του συνόλου των εκπομπών ΑΘ στην ΕΕ-15. Το μερίδιο αυτό αυξήθηκε κατά 26% μεταξύ 1990 και 2004 ενώ, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα οι εκπομπές από τους περισσότερους άλλους τομείς παρουσίασαν μείωση. Ο μέσος όρος των εκπομπών CO₂ ανά χιλιόμετρο από νέα επιβατηγά αυτοκίνητα μειώθηκε σταθερά μεταξύ 2000 και 2004 στην ΕΕ-15, με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,3%. Ο ρυθμός αυτός, όμως, είναι βραδύτερος σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία και δεν αρκεί για την επίτευξη του στόχου του 2008/09 που προβλέπει 140 γραμμάρια ανά χιλιόμετρο, ούτε του στόχου του 2012 που προβλέπει 120 γραμμάρια ανά χιλιόμετρο.

² Ανακοίνωση της 10^{ης} Ιανουαρίου με τίτλο «Περιορισμός της αλλαγής του κλίματος του πλανήτη σε αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2 βαθμούς Κελσίου - Η πορεία προς το 2020 και μετέπειτα» και «Ενεργειακή Πολιτική για την Ευρώπη».

Ο στόχος μιας ισορροπημένης στροφής σε φιλικά προς το περιβάλλον μέσα μεταφοράς δεν επιτεύχθηκε. Το μερίδιο των οδικών εγχώριων εμπορευματικών μεταφορών στην ΕΕ-27 παρουσιάζει συνεχή, αν και κάπως βραδύτερη, αύξηση από το 2000, και το 2005 έφθασε το 76,5%. Τα επιβατοχιλιόμετρα ανά αυτοκίνητο σταθεροποιήθηκαν κάπως στην ΕΕ-15, αλλά και πάλι ανήλθαν στο 84,8% του συνόλου των εγχώριων μεταφορών επιβατών το 2004. Η συμφόρηση στα οδικά δίκτυα παρουσιάζει αύξηση.

Από τη θετική πλευρά, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών ρύπων από τις μεταφορές, με ρυθμό ελάττωσης 4,4% ετησίως κατά μέσο όρο μεταξύ 2000 και 2004 για τις πρόδρομες ουσίες του όζοντος, και 4,2% για τα σωματίδια.

Παρομοίως, παρά την αύξηση της οδικής κυκλοφορίας, παρατηρήθηκε σταθερή μείωση του αριθμού των θανάτων εξαιτίας οδικών ατυχημάτων τόσο στην ΕΕ-27 όσο και στην ΕΕ-15. Η ΕΕ-15 πλησιάζει στην επίτευξη του προταθέντος στόχου της μείωσης κατά το ήμισυ του αριθμού των θανάτων από οδικά ατυχήματα έως το 2010 σε σχέση με το 2000, αλλά η ΕΕ-27 υστερεί κάπως ως προς αυτό.

Στις βασικές εξελίξεις πολιτικής της ΕΕ συγκαταλέγεται η ενδιάμεση επανεξέταση από την Επιτροπή της Λευκής Βίβλου για τον τομέα των μεταφορών, η Πράσινη Βίβλος για την αστική κινητικότητα, η έκδοση κανονισμών (γνωστών ως πρότυπα Euro V και Euro VI) για τη θέσπιση αυστηρότερων προτύπων για τα αυτοκίνητα και τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα και οι προτάσεις της Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας για την ποιότητα των καυσίμων και της οδηγίας 2003/96 σχετικά με ελάχιστους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για το πετρέλαιο κίνησης και την συμπερίληψη της αεροπορίας στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ. Εγκρίθηκε ένα πακέτο μέτρων για την ελευθέρωση των σιδηροδρόμων και αναθεωρήθηκε το νομικό πλαίσιο για τις υπηρεσίες δημόσιων μεταφορών.

Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν σειρά δράσεων με σκοπό την υιοθέτηση βιωσιμότερων μεταφορών και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μεταφοράς. Είναι λίγα τα κράτη μέλη (FI) που διαθέτουν στρατηγικές στον τομέα των μεταφορών. Αλλά κράτη μέλη έχουν εντάξει τις αειφόρες μεταφορές σε άλλες στρατηγικές (π.χ. εθνικός χωροταξικός προγραμματισμός, στρατηγικές χρηματοδότησης (IE, IT)). Άλλες πρωτοβουλίες εκτείνονται από τα διόδια για φορτηγά (AT) έως τον εκσυγχρονισμό της οδικής υποδομής και τη φορολογία (BG). Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει φορολογικά μέτρα για την προώθηση της μείωσης των εκπομπών ΑΘ, ενθαρρύνοντας την αγορά μικρότερων και αποδοτικότερων από πλευράς καυσίμων οχημάτων (DK, BE), τη χρήση εναλλακτικών καυσίμων (RO) και βιοκαυσίμων (AT, BG), παρέχοντας απαλλαγές από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (DK), φορολογικές επιδοτήσεις (HU) και χρηματικά κίνητρα (IT). Ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζουν τοπικά όρια ταχύτητας και προγράμματα σταθμευτηρίων ανταπόκρισης σε κόμβους συγκοινωνιών (AT, MA). Πολλά αναλαμβάνουν δράση για την προώθηση της στροφής προς φιλικά για το περιβάλλον συνδυασμένα μέσα μεταφοράς (DK, HU) τόσο για τους επιβάτες (CZ) όσο και για τα εμπορεύματα (NL). Οι πρωτοβουλίες για τις δημόσιες συγκοινωνίες περιλαμβάνουν επενδυτικά προγράμματα για τον τομέα των σιδηροδρόμων (σε εθνικό, περιφερειακό ή προαστιακό επίπεδο), διόδια και ειδικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της ποδηλασίας (AT, BG, DK, FR, IT, UK). Από πλευράς οδικής ασφάλειας, ορισμένα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει εθνικές στρατηγικές οδικής ασφάλειας (CZ, GR), ενώ άλλα έχουν δώσει βάρος στη βελτίωση του τεχνικού ελέγχου των οχημάτων (π.χ. BG) και σε αυστηρά συστήματα ελέγχου της ταχύτητας (FR).

Μπορούν να ληφθούν περαιτέρω μέτρα από τα κράτη μέλη, όπως η προώθηση της τεχνολογίας για αποδοτική χρήση καυσίμων, οικολογικότερα καύσιμα και φιλικά προς το περιβάλλον μέσα μεταφοράς μικρότερης εντάσεως ενέργειας, η θέσπιση αυστηρότερων προτύπων εκπομπής ρύπων και ΑΘ για όλα τα μέσα μεταφοράς, η συνέχιση της χαρτογράφησης του θορύβου και τα μέτρα για τη μείωση στην πηγή του θορύβου που παράγουν οι μεταφορές, η ανάληψη δράσης για την αστική κινητικότητα και τη βέλτιστη χρήση υλικοτεχνικής υποστήριξης και η ανάπτυξη μεθοδολογιών για τον καταλογισμό του κόστους της υποδομής.

3.3. Αειφόρος κατανάλωση και παραγωγή

Η αειφορία της κατανάλωσης και της παραγωγής είναι δύσκολο να μετρηθεί με αξιοπιστία σε ευρεία βάση. Παρά ταύτα, ο βασικός δείκτης «παραγωγικότητα πόρων» αποκαλύπτει μια αποσύζευξη της κατανάλωσης υλών από την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, περισσότερες επιχειρήσεις υποβάλλουν εκθέσεις για τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις και υπάρχει ένας ραγδαία αυξανόμενος αριθμός αειφόρων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά. Παρά την πρόοδο αυτή, όμως, υπάρχει ακόμη αναξιοποίητο δυναμικό. Για παράδειγμα, στην ΕΕ η μέση ένταση χρήσης υλών είναι περίπου 1 kg/EUR, δηλαδή κάπως μικρότερη σε σχέση με τις ΗΠΑ αλλά διπλάσια από την Ιαπωνία³. Η ΕΕ μπορεί να εξοικονομήσει τουλάχιστον το 20% της τρέχουσας κατανάλωσης ενέργειας με αποτελεσματικό ως προς το κόστος τρόπο. Αυτό ισοδυναμεί με 60 δισ. € ετησίως και αντιπροσωπεύει το άθροισμα της τρέχουσας κατανάλωσης ενέργειας της Γερμανίας και της Φινλανδίας.

Η ΕΕ έχει αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες για την επανεξέταση, την τόνωση και την προώθηση της αειφόρου παραγωγής και κατανάλωσης: εφαρμογή των πτυχών οικολογικού σχεδιασμού της οδηγίας για τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια, και το πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες⁴, καθώς και τις συνεχιζόμενες εργασίες για ένα σύστημα επαλήθευσης περιβαλλοντικών τεχνολογιών. Η ΕΕ, με την υποστήριξη των κρατών μελών, συνεχίζει να εργάζεται για τη βελτίωση της οικολογικής σήμανσης και των συστημάτων περιβαλλοντικής παρακολούθησης. Ωστόσο, ο αριθμός των προϊόντων που φέρουν οικολογικό σήμα παραμένει μικρός και η συμμετοχή στο κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (Community Eco-Management and Audit Scheme - EMAS) είναι πολύ περιορισμένη. Ο αριθμός των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε αυτό υπολογίζεται σε 5000 (επί συνόλου περίπου 29 εκατομμυρίων επιχειρήσεων που λειτουργούν στην ΕΕ).

Τα κράτη μέλη διαθέτουν ποικίλες στρατηγικές και προγράμματα δράσης για την αειφόρο κατανάλωση και παραγωγή. Διεξάγουν διάφορες διαφημιστικές εκστρατείες και ενέργειες με στόχο την προώθηση της αειφόρου κατανάλωσης, όπως ο οδηγός του ΗΒ για έναν φιλικότερο προς το περιβάλλον τρόπο ζωής και η εκστρατεία με τίτλο «Every Action Counts», διαγωνισμοί σε σχολεία για την προώθηση της αειφόρου κατανάλωσης (AT) και μια εκστρατεία για υπευθυνότητα απέναντι στο περιβάλλον με τίτλο «Green Responsibility» (DK).

Οι δημόσιες αρχές σε όλη την ΕΕ αναλαμβάνουν δράση για την τόνωση και τη στήριξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (corporate social responsibility - CSR). Οι αρχές των Κάτω Χωρών δημιούργησαν το CSR Netherlands, ένα ίδρυμα για την

³ Έκθεση EOX, «Αειφόρος χρήση και διαχείριση των φυσικών πόρων», αριθ. 9/2005.

⁴ http://ec.europa.eu/environment/etap/pdfs/comm_pdf_com_2007_0162_f_en_acte.pdf

ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών. Οι επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο γαλλικό χρηματιστήριο υποχρεούνται από το νόμο να περιλαμβάνουν πληροφορίες κοινωνικού και περιβαλλοντικού περιεχομένου στις ετήσιες εκθέσεις τους.

Δέκα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει εθνικά σχέδια δράσης για οικολογικές δημόσιες συμβάσεις (ΟΔΣ) και ορισμένα έχουν, μάλιστα, ορίσει εθνικούς στόχους ΟΔΣ. Στις Κάτω Χώρες, οι δημόσιες συμβάσεις πρέπει να καταστούν 100% αειφόρες έως το 2010. Το ΗΒ υιοθέτησε ένα Σχέδιο Αειφόρων Δημόσιων Συμβάσεων. Το Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης της Σουηδίας, επιχείρηση που ανήκει από κοινού στην κεντρική και τις τοπικές κυβερνήσεις, αφενός, και τη Συνομοσπονδία Σουηδικών Επιχειρήσεων, παρέχει εμπειρογνομosύνη, εκπαίδευση και ένα διαδικτυακό εργαλείο στους αγοραστές του Δημοσίου που θέλουν να περιλάβουν περιβαλλοντικά κριτήρια στις τεχνικές προδιαγραφές.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν ενεργά την καινοτομία και τη χρησιμοποίηση περιβαλλοντικής τεχνολογίας από τις επιχειρήσεις. Έχουν συστήσει κοινούς φορείς μεταξύ κυβέρνησης και επιχειρηματικού κόσμου για την αύξηση των επιχειρηματικών ευκαιριών και την ανάπτυξη περιβαλλοντικών τεχνολογιών (SE, UK). Ορισμένα κράτη μέλη βελτιώνουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για περιβαλλοντικές τεχνολογίες, περιλαμβανομένης της παροχής οικονομικών κινήτρων (UK) και της απονομής βραβείων καινοτομίας σε επιχειρήσεις (IT). Η SI έχει συστήσει ένα κέντρο αριστείας για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες. 21 κράτη μέλη έχουν ολοκληρώσει χάρτες πορείας για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης για τις Περιβαλλοντικές Τεχνολογίες (ETAP).

Μπορούν, ωστόσο, να γίνουν ακόμη περισσότερα. Στις προσεχείς δράσεις συγκαταλέγονται τα εξής: η εφαρμογή της προσέγγισης της Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων, η ενίσχυση της σύναψης Οικολογικών Δημόσιων Συμβάσεων, η αναθεώρηση των προγραμμάτων EMAS και Οικολογικού Σήματος και η υποστήριξη της έρευνας σε προϊόντα και διαδικασίες παραγωγής μικρότερης εντάσεως πόρων.

3.4. Διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων

Η πρόκληση αυτή άπτεται διαφόρων τομέων. Η πρόοδος προς την κατεύθυνση της μείωσης της συνολικής χρήσης μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων μετράται με τον δείκτη «Εγχώρια Κατανάλωση Υλών» (EKY). Ο EKY μειώθηκε κατά 0,8% ετησίως κατά μέσο όρο μεταξύ 2000 και 2004, αντιστρέφοντας την τάση βραδείας αύξησης της τάξεως του 0,1% κατά μέσο όρο ετησίως μεταξύ 1990 και 2000⁵. Η παραγωγικότητα των πόρων αυξήθηκε κατά 2,3% μεταξύ 2000 και 2004. Παρατηρείται κάποια σταθεροποίηση ως προς ορισμένα στοιχεία της πρόκλησης αυτής, μεταξύ άλλων, σε τομείς όπως η αποδοτικότητα των πόρων, η δασοκομία και η παραγωγή αποβλήτων. Ωστόσο, ορισμένοι δευτερογενείς δείκτες βιοποικιλότητας, όπως οι τάσεις σε ορισμένα αποθέματα αλιευμάτων, δείχνουν ότι σε κάποιους τομείς οι εξελίξεις είναι ανησυχητικές.

⁵ EUROSTAT Έκθεση παρακολούθησης 2007

Η κατάσταση όσον αφορά συγκεκριμένους πόρους όπως το νερό, ο αέρας και το έδαφος, καθώς και όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και την αλιεία χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία και πολυπλοκότητα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για την ΕΕ-27. Από το 2000 έως το 2003, στα περισσότερα κράτη μέλη για τα οποία υπάρχουν στοιχεία, εμφανίζεται μείωση της πίεσης στους υδάτινους πόρους λόγω της μικρότερης άντλησης υπόγειων υδάτων. Η κατάσταση για τα επιφανειακά ύδατα δεν είναι το ίδιο σαφής. Παρατηρήθηκε κάποια πρόοδος στη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, χάρη στη μείωση μεταξύ 1990 και 2004 των εκπομπών ρύπων από τις μεταφορές – πρόδρομες ουσίες όζοντος, οξεοποιητικές ουσίες και σωματίδια. Η ποιότητα του εδάφους εξακολουθεί να επιδεινώνεται ενώ η αλλαγή του κλίματος επιτείνει τις εκπομπές ΑΘ από το έδαφος και προβλήματα όπως διάβρωση, κατολισθήσεις, αλάτωση και μείωση των οργανικών υλών. Η εξάντληση των αποθεμάτων αλιευμάτων παραμένει πρόβλημα. Σημαντικό μέρος των αλιευμάτων στα ύδατα που διαχειρίζεται η ΕΕ προέρχεται από αποθέματα που βρίσκονται ήδη κάτω από τα ασφαλή βιολογικά όρια, ιδίως όσον αφορά είδη μεγάλης αξίας (λευκόσαρκα ψάρια). Οι τάσεις στα βαθύβια και βενθικά είδη ψαριών, όπως βακαλάος, χωματίδα και γλώσσα, συνεχίζουν να είναι προβληματικές. Ενώ οι πληθυσμοί κοινών πτηνών παρουσιάζουν σταθεροποίηση, μια πρόσφατη μελέτη δείχνει ότι απειλείται το 15% των ειδών θηλαστικών της Ευρώπης και ότι επιπλέον ποσοστό 9% πλησιάζει στον χαρακτηρισμό του απειλούμενου είδους. Το 27% των θηλαστικών της Ευρώπης παρουσιάζει μείωση πληθυσμών. Μόνον το 8% των πληθυσμών θηλαστικών εμφανίζει αύξηση.

Μεταξύ των βασικών πρωτοβουλιών της ΕΕ για την ενίσχυση της διατήρησης των πόρων και της βιοποικιλότητας συγκαταλέγονται: η υπό εξέλιξη εφαρμογή των οδηγιών-πλαισίων για την ποιότητα του αέρα και των υδάτων καθώς και οι οδηγίες περί πτηνών και οικοτόπων· η εφαρμογή του νέου Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας· η Θεματική Στρατηγική για την Προστασία του Εδάφους· και η πρωτοβουλία «Επιβολή της δασικής νομοθεσίας, διακυβέρνηση και εμπόριο (FLEGT)».

Η πλειονότητα των κρατών μελών έχει καταβάλει προσπάθειες για τη βελτίωση της διαχείρισης και την αποφυγή της υπερεκμετάλλευσης των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, ιδίως στους τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας, της αλιείας, της προώθησης της βιοποικιλότητας, της διαχείρισης των υδάτων και της διαχείρισης των αποβλήτων. Όλα τα κράτη μέλη εφαρμόζουν ενεργά τις οδηγίες –πλαίσια για τα απόβλητα, την ποιότητα του αέρα και τα ύδατα. Όπως είναι φυσικό, κάθε κράτος μέλος εστιάζει με διαφορετικό τρόπο τις προσπάθειές του. Τα νέα κράτη μέλη π.χ. δίνουν μεγαλύτερο βάρος στην επεξεργασία των υγρών αποβλήτων. Ορισμένα κράτη μέλη (ΑΤ, DE) διαθέτουν σχέδια δράσης για τις πρώτες ύλες με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν αναλάβει συγκεκριμένη δράση για την αναχαίτιση της απώλειας βιοποικιλότητας και τον καθορισμό περιοχών Natura 2000. Οι επιδόσεις όσον αφορά την επίτευξη των στόχων βιοποικιλότητας και καθορισμού περιοχών NATURA παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, ο δείκτης επάρκειας σε περιοχές υπαγόμενες στις οδηγίες περί οικοτόπων έφθασε το 93 % στην ΕΕ-15 και το 82% στην ΕΕ-25, και πολλά κράτη μέλη αναφέρουν ότι το δίκτυό τους έχει ολοκληρωθεί ή πλησιάζει στην ολοκλήρωσή του.

Στις επικείμενες δράσεις πρέπει να περιλαμβάνονται: η γενική ενίσχυση της ένταξης του αντίκτυπου επί της βιοποικιλότητας, σε πολιτικές και προγράμματα (περιλαμβανομένου του ελέγχου υγείας της ΚΓΠ)· επαγρύπνηση όσον αφορά την εφαρμογή των οδηγιών-πλαισίων για τα απόβλητα, την ποιότητα του αέρα και τα

ύδατα· η ολοκλήρωση του δικτύου προστατευμένων περιοχών NATURA 2000 τόσο στην ξηρά όσο και στην θάλασσα και η διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης και χρηματοδότησης του δικτύου· η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς διακυβέρνησης υπέρ της βιοποικιλότητας. Ο στόχος της ΕΕ περί αναχαίτισης της απώλειας βιοποικιλότητας έως το 2010 και συμβολής στη σημαντική μείωση του παγκόσμιου ρυθμού απώλειας βιοποικιλότητας έως το 2010 δεν πρόκειται να επιτευχθεί παρά μόνον εάν καταβληθούν σημαντικές επιπλέον προσπάθειες. Τα κράτη μέλη επωμίζονται εν προκειμένω ιδιαίτερες ευθύνες και καλούνται, μέσω του βελτιωμένου σχεδιασμού, να συμφιλώσουν τις ανάγκες χρήσης και ανάπτυξης της γης με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη διαφύλαξη των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα.

3.5. Δημόσια υγεία

Οι Ευρωπαίοι έχουν όχι μόνον μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής αλλά περνούν μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους χωρίς σοβαρά προβλήματα υγείας. Ο αριθμός των ατόμων που πεθαίνουν από χρόνιες παθήσεις μειώνεται. Παρατηρείται δε σταθερή μείωση του αριθμού των σοβαρών εργατικών ατυχημάτων.

Από λιγότερο θετική άποψη, αυξάνονται τα προβλήματα από ασθένειες οφειλόμενες στον τρόπο ζωής όπως παχυσαρκία και ψυχικές ασθένειες. Αναλόγως της χώρας, το 2003, το 30% έως 64% των νέων ανδρών ηλικίας 25-34 ετών ήταν υπέρβαροι ή παχύσαρκοι και το ίδιο συνέβαινε και για το 12% έως 47% των νέων γυναικών. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών που είναι υπέρβαροι ή παχύσαρκα είναι πολύ υψηλότερο, με ποσοστά από 62% έως 80%. Η παχυσαρκία αυξάνει τον κίνδυνο για διαβήτη τύπου 2, καρδιαγγειακές παθήσεις, ορισμένες μορφές καρκίνου, καθώς και γενικότερη κακή κατάσταση υγείας εξαιτίας πόνων στη μέση και κατάθλιψης. Το άμεσο κόστος της παχυσαρκίας στην ΕΕ τη δεκαετία του 1990 υπολογίζεται σε 1% επί του συνόλου των δαπανών υγειονομικής περίθαλψης στις Κάτω Χώρες, έως 3,1-4,2% στη Γερμανία και 6% στο Βέλγιο.

Το κάπνισμα συνεχίζει να αποτελεί πηγή προβλημάτων υγείας. Το 2003, το 26% των Ευρωπαίων ήταν τακτικοί καπνιστές (άνδρες 32% και γυναίκες 21%)⁶.

Όσον αφορά την ψυχική υγεία, ενώ τα ποσοστά αυτοκτονιών εμφανίζουν μείωση στο σύνολό τους, εξακολουθούν να καταγράφονται 60 000 αυτοκτονίες κατ' έτος, αριθμός που υπερβαίνει τον αριθμό των Ευρωπαίων που σκοτώνονται σε ατυχήματα στον τομέα των μεταφορών. Περίπου το 11,5% των Ευρωπαίων **υποφέρει από κάποια ψυχική διαταραχή**. Τα ψυχικά προβλήματα κοστίζουν σήμερα στην ΕΕ τουλάχιστον 3-4% του ΑΕγχΠ. Η ΠΟΥ προβλέπει ότι, μετά τις καρδιακές παθήσεις, η κατάθλιψη θα καταστεί η δεύτερη σημαντικότερη ασθένεια παγκοσμίως έως το 2020.

Οι ανισότητες στον τομέα της υγείας, μετρούμενες ως διαφορές στο προσδόκιμο ζωής μεταξύ κοινωνικών ομάδων, είναι 4-6 έτη μεταξύ ανδρών και 2-4 έτη μεταξύ γυναικών. Σε ορισμένες χώρες οι διαφορές αυτές είναι πολύ μεγαλύτερες (10 έτη) και σε πολλές χώρες το χάσμα αυτό φαίνεται ότι διευρύνθηκε κατά την τελευταία 30ετία. Τα περισσότερα κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην ΕΕ από τον Μάιο του 2004 και μετά εμφανίζουν χειρότερους δείκτες υγείας από εκείνα που εντάχθηκαν πριν από το χρονικό αυτό σημείο.

⁶ EUROSTAT Έκθεση παρακολούθησης 2007 και πηγές των ΓΔ της Επιτροπής και διεθνείς πηγές μεταξύ των οποίων και η ΠΟΥ.

Ενώ οι περισσότερες δράσεις πολιτικής αναλαμβάνονται σε επίπεδο κρατών μελών ή σε τοπικό επίπεδο, η ΕΕ έχει αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες που άπτονται άμεσα της δημόσιας υγείας όπως: μια επισκόπηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων ως προς την γενική επισήμανση τροφίμων και διατροφής, μια Λευκή Βίβλο για μια «Στρατηγική για θέματα υγείας που έχουν σχέση με τη Διατροφή, το Υπερβολικό Βάρος και την Παχυσαρκία», ένα σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του HIV/AIDS στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις γειτονικές χώρες, μια πρόταση οδηγίας-πλαίσιου για την αειφόρο χρήση φυτοφαρμάκων και μια νέα Στρατηγική της ΕΕ για την υγεία των ζώων, για την περίοδο 2007-2013.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν ενεργά πρωτοβουλίες για τη μείωση των παθήσεων που οφείλονται στον τρόπο ζωής, για την ετοιμότητα σε περίπτωση πανδημίας και τη βελτίωση της μεταχείρισης χημικών ουσιών. Δεν διαθέσαν εκτενή στοιχεία για τις δραστηριότητές τους στον τομέα της νομοθεσίας περί τροφίμων και ζωοτροφών, της καλής μεταχείρισης των ζώων, της ψυχικής υγείας ή της μείωσης των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας. Είναι περιορισμένες οι ενδείξεις καλής διυπουργικής και διατομεακής συνεργασίας στον τομέα της δημόσιας υγείας.

Γενικά, η ΕΕ και τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεχίσουν τη δράση τους για την περιστολή της τρέχουσας αύξησης των ασθενειών που οφείλονται στον τρόπο ζωής. Απαιτείται επαγρύπνηση στον τομέα της υγείας και του περιβάλλοντος (αντίκτυπος χημικών ουσιών και ρύπανσης του αέρα). Οι επίμονες ανισότητες στον τομέα της υγείας που παρατηρούνται στην Ευρώπη χρήζουν περαιτέρω μελέτης σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο κρατών μελών.

3.6. Κοινωνική ένταξη, δημογραφία και μετανάστευση

Μια αειφόρος Ευρώπη πρέπει να οικοδομήσει αλληλεγγύη μεταξύ και εντός των γενεών ούτως ώστε να βελτιωθεί γενικότερα το βιοτικό επίπεδο. Το γεγονός ότι το 16% του πληθυσμού της ΕΕ εκτίθεται στον κίνδυνο της φτώχειας, με ιδιαίτερα ευάλωτα τα παιδιά, τις μονογονεϊκές οικογένειες και τους ηλικιωμένους, είναι ανησυχητικό. Η κοινωνική ένταξη εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για πολλά κράτη μέλη. Σε ορισμένα, οι μη αυτόχθονες πληθυσμοί παρουσιάζουν σταθερά υψηλά ποσοστά ανεργίας. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων παραμένουν υψηλά και ο μεγάλος αριθμός των ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο αποτελεί πρόβλημα για ορισμένα κράτη μέλη.

Από τη θετική πλευρά, η ανεργία υποχωρεί συνολικά και παρατηρείται συγκρατημένη πρόοδος όσον αφορά τη διασφάλιση κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, παρά τις σημαντικές διαφορές μεταξύ πλουσιότερων και φτωχότερων περιοχών της ΕΕ. Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας εκσυγχρονίζονται με βάση τις δημογραφικές αλλαγές. Οι γυναίκες συμμετέχουν όλο και περισσότερο στο εργατικό δυναμικό και η μέση ηλικία αποχώρησης από την ενεργό δράση αυξάνεται. Τα κράτη μέλη επιφέρουν μεταρρυθμίσεις στα συστήματα συντάξεων και περίθαλψης υγείας.

Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού αποτελεί το κύριο εργαλείο πολιτικής της ΕΕ στον αγώνα της κατά του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Στις πρόσφατες πρωτοβουλίες περιλαμβάνεται ένα νέο πλαίσιο του Συμβουλίου για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη, ένας νέος χάρτης πορείας για την περίοδο 2006-2010 όσον αφορά την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και μια ανακοίνωση για το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης. Ένα ευρύ σχέδιο πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση (που περιλαμβάνει μια οδηγία-πλαίσιο και τέσσερις ειδικές οδηγίες) θα τεθεί σε εφαρμογή την περίοδο 2007-2009.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν υποβάλει στρατηγικές για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη για την περίοδο 2006-2008, που καλύπτουν και τους τρεις τομείς. Το μέγεθος και το χρονοδιάγραμμα αντιμετώπισης των δημογραφικών προκλήσεων ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ χωρών, όπως εξάλλου και οι σχετικές πολιτικές για την αντιμετώπισή τους.

Οι περαιτέρω εργασίες στον τομέα αυτόν πρέπει να εστιασθούν στην αειφορία των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, υγείας και συντάξεων με βάση τις δημογραφικές τάσεις. Ως μέρος των ευρύτερων στρατηγικών για την αγορά εργασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζουν μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών, των μεγαλύτερης ηλικίας και των νέων ατόμων, καθώς και των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Ως μέρος της ανταπόκρισης των κρατών μελών στις προκλήσεις αυτές, αναπτύσσεται η έννοια της ευελιξίας-ασφάλειας, που αποτελεί μια ισορροπημένη προσέγγιση χαρακτηριζόμενη από ευελιξία στις συμβάσεις εργασίας και, ταυτόχρονα, κατάλληλη υποστήριξη του εργαζομένου. Τα κράτη μέλη πρέπει, επίσης, να συνεχίσουν το έργο τους για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών δια βίου μάθησης, αποτελεσματικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και σύγχρονων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

3.7. Παγκόσμια φτώχεια

Ορισμένες εξελίξεις σε σχέση με την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ) είναι ενθαρρυντικές. Η παγκόσμια φτώχεια μειώθηκε σχεδόν κατά 4% σε σχέση με το 2000, όπερ σημαίνει ότι 134 εκατομμύρια άτομα εξήλθαν από την κατάσταση σοβαρής ένδειας. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της παρακολούθησης πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης βελτιώθηκε από 78% το 2000 σε 83% το 2005. Η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης βοήθειας βελτιώνεται. Ωστόσο, οι πιέσεις στην περιβαλλοντική αειφορία παραμένουν υψηλές, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικούς πόρους όπως το νερό, η ξυλεία και η καλλιεργήσιμη γη, πράγμα που μπορεί να επηρεάσει δραματικά τη ζωή των φτωχότερων πληθυσμών και να αποτελέσει αιτία συγκρούσεων.

Από την άλλη πλευρά, 1 δισεκατομμύριο άτομα εξακολουθούν να βρίσκονται σε ακραία ένδεια. Καμμία αναπτυσσόμενη περιοχή δεν επιτυγχάνει τον στόχο της μείωσης της παιδικής θνησιμότητας και το ένα τρίτο των παιδιών στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι λιποβαρές ή παρουσιάζει καχεκτική ανάπτυξη. Ο μισός πληθυσμός των αναπτυσσόμενων χωρών δεν έχει πρόσβαση σε βελτιωμένες υποδομές αποχέτευσης. Μετά την καμπή που εμφανίσθηκε γύρω στο 2000, σημειώθηκε κατακόρυφη άνοδος των εισφορών ΕΑΒ/ΑΕΕ από την ΕΕ-15, με αποτέλεσμα αύξηση του λόγου αυτού από 0,32% σε 0,44 % μεταξύ 2000 και 2005. Ωστόσο η αύξηση αυτή εμφάνισε κάμψη το 2006 κατά το οποίο ο λόγος ΕΑΒ/ΑΕΕ υποχώρησε ελαφρά σε 0,43% και η ΕΕ παρουσίασε κάποια καθυστέρηση στην επίτευξη του ενδιάμεσου στόχου για το 2010.

Όσον αφορά την ανάπτυξη πολιτικής σημειώθηκε πρόοδος σε επίπεδο ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 2005, τα τρία θεσμικά όργανα της ΕΕ συμφώνησαν την «Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη» η οποία θέτει την εξάλειψη της φτώχειας στο επίκεντρο της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ. Η ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο δωρητή στον κόσμο και η στρατηγική της για την Αφρική δίνει προτεραιότητα στη συνεργασία με την ήπειρο αυτή (Κοινή Στρατηγική ΕΕ-Αφρική 2007). Η ΕΕ αναπτύσσει, επίσης, πολύ μεγάλη δραστηριότητα στο πλαίσιο της πολιτικής γειτονίας που εφαρμόζει στη λεκάνη της Μεσογείου, καθώς και στο πλαίσιο της

συνεργασίας της με τη Λατινική Αμερική και την Ασία. Έχει δε αναλάβει πολλές νέες πρωτοβουλίες πολιτικής για την ενίσχυση του συντονισμού και της συνοχής της βοήθειας που χορηγεί.

Πέντε έτη μετά την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (WSSD 2002) η πρόοδος ως προς ορισμένους από τους στόχους που καθορίστηκαν σε αυτήν είναι πολύ συγκρατημένη. Ωστόσο, η ΕΕ και τα κράτη μέλη είναι αποφασισμένα να προωθήσουν ενεργά την αειφόρο ανάπτυξη παγκοσμίως και να διασφαλίσουν ότι οι εσωτερικές και οι εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ συμβάλλουν στην παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη. Πρόκειται για πολύ γενικό στόχο και τα κράτη μέλη τείνουν να εστιάζουν την προσοχή τους περισσότερο σε συγκεκριμένα ζητήματα ή γεωγραφικές περιοχές που έχουν ιδιαίτερη σημασία για αυτά.

Όσον αφορά τον όγκο της βοήθειας, εξακολουθεί να είναι εφικτή η επίτευξη του ενδιάμεσου στόχου του 0,56% το 2010 και η προσέγγιση του στόχου ΑΣΧ για 0,7% του ΑΕΕ έως το 2015. Είναι σαφές, όμως, ότι απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξή του. Παραμένουν πολλές προκλήσεις, όπως: η μεγαλύτερη χρήση της στήριξης του γενικού προϋπολογισμού ως μηχανισμού χορήγησης βοήθειας, η αντιμετώπιση του αυξανόμενου προβλήματος των περιβαλλοντικών μεταναστών και των ατόμων που εκτοπίζονται στο εσωτερικό μιας χώρας, η αύξηση της συμμετοχής των κρατών μελών στις πρωτοβουλίες για τα ύδατα και τα δάση, η διασφάλιση του επαρκούς συνυπολογισμού του περιβαλλοντικού σκέλους της αειφόρου ανάπτυξης κατά τη χορήγηση βοήθειας, οι εργασίες για τη δημιουργία ενός διεθνούς συστήματος περιβαλλοντικής διακυβέρνησης που θα μπορεί να εξασφαλίσει αειφόρο ανάπτυξη και τη συμβολή της πολιτικής εμπορίου στην αειφορία αυτή. Είναι σαφές ότι απαιτείται απαρεγκλίτως περαιτέρω συνεργασία και συντονισμός προκειμένου να συμβάλει αισθητά η ΕΕ στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.

4. ΑΛΛΗΛΕΝΔΕΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

4.1. Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση

Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση αποτελούν προϋπόθεση ώστε να αποκτήσουν οι πολίτες τα εφόδια που απαιτεί η επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης. Το πρόγραμμα εργασίας για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση 2010 αποτελεί το πλαίσιο πολιτικής για την ανάληψη ευρωπαϊκών δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, εντός του οποίου τα κράτη μέλη συμφώνησαν επί πέντε βασικών στόχων που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2010: μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση, αύξηση του επιπέδου αλφαριθμητισμού των 15χρονων και **αύξηση του ποσοστού των ατόμων που ολοκληρώνουν την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση**. Στόχος του προγράμματος είναι να βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης και την πρόσβαση σε αυτήν για όλους. Τα κράτη μέλη ανταποκρίνονται όλο και περισσότερο στις προκλήσεις αυτές και ενσωματώνουν τη διάσταση που αντιπροσωπεύει η αειφόρος ανάπτυξη στα εκπαιδευτικά τους συστήματα. Η αύξηση της δια βίου μάθησης στην ΕΕ-25 από 7,5 % το 2000 σε 9,6 % το 2006 είναι ενθαρρυντική σε σχέση με την επίτευξη του στόχου της Βαρκελώνης που είναι 12 % έως το 2010.

4.2. Έρευνα και Ανάπτυξη

Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη είναι βασική για τον σχεδιασμό των καινοτόμων και μελλοντοστραφών λύσεων που απαιτούνται για πραγματική πρόοδο στις επτά βασικές προκλήσεις. Τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι οι επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕγχΠ λίκνισαν μεταξύ 2000 και 2005, φθάνοντας, το 2005, το 1,9% στην ΕΕ-15 και το 1,4% στην ΕΕ-25. Τα ποσοστά αυτά απέχουν πολύ από τον στόχο του 3% του ΑΕγχΠ έως το 2010.

Ένας από τους βασικούς στόχους του Έβδομου Προγράμματος-Πλαισίου για την ΕΤΑ, που τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2007, είναι η κινητοποίηση για ευρωπαϊκή έρευνα στον χώρο της αιεφόρου ανάπτυξης⁷. Το 2007 που είναι το πρώτο έτος της εφαρμογής του, το 40% των δράσεων συνεργασίας στον τομέα της έρευνας συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τις προκλήσεις της ΣΑΑ της ΕΕ. Προτάθηκαν δύο κοινές τεχνολογικές πρωτοβουλίες, η «Clean Sky»⁸ και η «Fuel cells and Hydrogen»⁹. Υπάρχουν, επίσης, άλλες δεκαπέντε εν λειτουργία τεχνολογικές πλατφόρμες και δεκατέσσερα ERANETS που ασχολούνται άμεσα με τις προκλήσεις της ΣΑΑ της ΕΕ. Η Επιτροπή έχει καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για τη χρησιμοποίηση φορολογικών κινήτρων και δημοσίων συμβάσεων για την τόνωση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και έχει αναθεωρήσει το πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της Ε&Α και της καινοτομίας.

Οι εκθέσεις των κρατών μελών δείχνουν ότι οι περισσότερες εθνικές ερευνητικές πολιτικές θέτουν την Ε&Α στην υπηρεσία των επτά βασικών προκλήσεων της ΣΑΑ της ΕΕ, με την προοπτική ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειές της για να τεθεί η Ε&Α στην υπηρεσία της αιεφόρου ανάπτυξης ούτως ώστε να αξιοποιηθούν οι συνέργιες μεταξύ της Στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και της ΣΑΑ της ΕΕ.

4.3. Χρηματοδότηση και Οικονομικά μέσα

Σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών χρησιμοποιείται για την υποστήριξη της αιεφόρου ανάπτυξης ένα ευρύ φάσμα αγορακεντρικών μέσων χρηματοδότησης (φορολογία και σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών) και εμπορικά κίνητρα για κάθε πολιτική (οικονομική στήριξη για Ε&Α, καινοτομία και επιδείξεις σε συγκεκριμένα θέματα). Υπάρχουν και άλλα περιθώρια χρήσης αγορακεντρικών μέσων.

Τον Μάρτιο του 2007, η Επιτροπή εξέδωσε Πράσινη Βίβλο όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων, ενώ το 2008 θα προβεί σε επανεξέταση της οδηγίας για την ενεργειακή φορολογία¹⁰ και θα αρχίσει να μελετά τον τρόπο εντοπισμού και σταδιακής κατάργησης των επιδοτήσεων που βλάπτουν το περιβάλλον. Η Επιτροπή πρότεινε νομοθεσία για την αναδιάρθρωση της φορολογίας επιβατικών αυτοκινήτων¹¹ και του

⁷ Απόφαση αριθ. 1982/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007-2013), αιτιολογική σκέψη 29 και παράρτημα 1.

⁸ COM(2007)315 τελικό.

⁹ COM(2007)571 τελικό.

¹⁰ Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου.

¹¹ COM(2007)52.

συντονισμού σε θέματα φορολογίας της αμόλυβδης βενζίνης και του πετρελαίου εσωτερικής καύσης που χρησιμοποιούνται ως καύσιμο κινητήρων¹².

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής αποτελούν μείζονα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ που παρέχουν σημαντική χρηματοδοτική στήριξη την περίοδο 2007-2013 σε βασικούς τομείς της ΣΑΑ της ΕΕ όπως η αλλαγή του κλίματος (9 δισ. €) και η αειφορία των μεταφορών (36 δισ. €). Η πολιτική συνοχής εφαρμόζει αμφότερες τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης «συμμετοχή των πολιτών» και «συνεκτικές πολιτικές και διακυβέρνηση», εμπλέκοντας όλους τους ενδιαφερομένους σε όλα τα επίπεδα κυβέρνησης και προωθώντας τη συνεκτική άσκηση πολιτικής μεταξύ τομέων.

5. ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

5.1. Επικοινωνία, κινητοποίηση παραγόντων και πολλαπλασιαστές επιτυχίας

Η ΣΑΑ της ΕΕ μπορεί να ασκηθεί αποτελεσματικά και αποδοτικά μόνον εάν αποτελέσει αντικείμενο πληροφόρησης και εφαρμογής σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα, με τη συμμετοχή πολιτών, επιχειρήσεων και κυβερνήσεων. Προς τον σκοπό αυτόν, τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη έχουν οργανώσει εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και διασκέψεις για συγκεκριμένα θέματα όπως η αλλαγή του κλίματος, οι μεταφορές και η εθνική υγεία.

Η φωνή των πολιτών (περιλαμβανομένων των ΜΚΟ) αποτελεί εποικοδομητικό και κρίσιμο στοιχείο της υλοποίησης και της εφαρμογής. Παραδείγματα αποτελούν οι πρωτοβουλίες «Τοπική Ατζέντα 21» και η «Ευρωπαϊκή εκστρατεία για αειφόρες μεγάλες και μικρές πόλεις». Το πλαίσιο διαβούλευσης της ΕΟΚΕ που έλαβε χώρα τον Μάιο του 2007¹³ συγκέντρωσε ομάδες από την κοινωνία των πολιτών οι οποίες συζήτησαν τον τρόπο με τον οποίο η ίδια η κοινωνία των πολιτών μπορεί να συνεχίσει να επινοεί εποικοδομητικές λύσεις για την αλλαγή του κλίματος.

Οι επιχειρήσεις και τα ανώτατα στελέχη τους αρχίζουν να αντιλαμβάνονται το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προσφέρει η αρχή της αειφορίας στις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ο δείκτης Dow Jones Sustainability Group Index¹⁴ δείχνει ότι οι εισηγμένες επιχειρήσεις παρουσιάζουν σε τακτική βάση καλύτερες επιδόσεις από τις μη εισηγμένες επιχειρήσεις. Τα ανώτατα στελέχη επιχειρήσεων αναλαμβάνουν νέες πρωτοβουλίες όπως η European Corporate Leaders Group και η European Alliance for Corporate Social Responsibility (CSR), που πρωτοπορούν στην εφαρμογή καινοτομιών για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιδόσεων των επιχειρήσεων.

5.2. Παραγωγή αποτελεσμάτων

Το 2006 η ΣΑΑ εισήγαγε έναν νέο μηχανισμό διακυβέρνησης. Το περασμένο έτος κάθε κράτος μέλος διόρισε έναν συντονιστή ΣΑΑ και η Επιτροπή συνέστησε μια ομάδα Συντονιστών ΣΑΑ, η οποία επίσης συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Αειφόρο Ανάπτυξη (European Sustainable Development Network - ESDN)

¹² COM(2005)261.

¹³ http://www.eesc.europa.eu/stakeholders_forum/index_en.asp

¹⁴ Ο δείκτης αυτός που άρχισε να εφαρμόζεται το 1999 αποτελεί τον πρώτο παγκόσμιο δείκτη που παρακολουθεί τις οικονομικές επιδόσεις των μεγαλύτερων αειφόρων επιχειρήσεων παγκοσμίως.

Η Eurostat συνέβαλε στην παρακολούθηση της προόδου με βάση ένα ολοκληρωμένο σύνολο δεικτών αειφόρου ανάπτυξης (ΔΑΑ) που ευθυγραμμίζονται πλέον καλύτερα με τις προτεραιότητες και τους στόχους της ανανεωμένης ΣΑΑ της ΕΕ¹⁵. Διεξάγονται τακτικές συζητήσεις με την Eurostat για τους δείκτες αυτούς.

Η ΣΑΑ της ΕΕ προτείνει την καθιέρωση αμοιβαίων ελέγχων μεταξύ αρμοδίων για τις εθνικές στρατηγικές φορέων ούτως ώστε να εντοπίζονται καλύτερα και να ανταλλάσσονται καλές πρακτικές μέσα σε ένα κλίμα αμοιβαίας μάθησης. Η Επιτροπή κατήρτισε σχετικό εγχειρίδιο και συγχρηματοδότησε το 2007 τον έλεγχο της εθνικής ΣΑΑ των Κάτω Χωρών. Ο έλεγχος αυτός απετέλεσε σημαντική συνεισφορά για τον ανασχεδιασμό της ΣΑΑ των Κάτω Χωρών και είχε ορατό πολιτικό αντίκτυπο. Το 2008 προγραμματίζεται η διεξαγωγή περαιτέρω αμοιβαίων ελέγχων.

Η ΕΟΚΕ συνέστησε τον Σεπτέμβριο του 2006 ένα Παρατηρητήριο Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΑΑ)¹⁶, το οποίο συνέταξε γνώμη για την Εξαμηνιαία έκθεση προόδου επί της Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη της ΕΕ, που εγκρίθηκε στις 11 Ιουλίου 2007. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνέταξε γνώμη για την Εκπαίδευση που προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη, που επρόκειτο να εκδοθεί το φθινόπωρο του 2007.

Τα κράτη μέλη επικαιροποιούν τις εθνικές στρατηγικές και τον προγραμματισμό τους ούτως ώστε να ευθυγραμμισθούν με την ΣΑΑ της ΕΕ.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα συμπεράσματα του Ιουνίου 2006 διακήρυξε την έναρξη μιας νέας εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών, της κοινωνίας των πολιτών και των επιχειρήσεων με σκοπό τη μεταξύ τους συνεργασία για την επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης.

Η παρούσα έκθεση προόδου δείχνει ότι η πρόοδος που έχει συντελεστεί στην πράξη είναι μεν συγκρατημένη αλλά ότι η ανάπτυξη πολιτικών τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών έχει προοδεύσει σημαντικά σε πολλούς τομείς και ιδίως όσον αφορά την αλλαγή του κλίματος και την καθαρή ενέργεια. Οι προτεραιότητες που τέθηκαν με τη στρατηγική του Ιουνίου 2006 εξακολουθούν να ισχύουν. Όπως αποδεικνύουν τα πολλά παραδείγματα που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση και το παράρτημά της, πρέπει να συνεχισθεί η επαγρύπνηση όσον αφορά την εφαρμογή σε όλους τους τομείς προτεραιότητας.

¹⁵ Αναθεωρημένος κατάλογος των ΔΑΑ παρατίθεται σε παράρτημα του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής για την ΣΑΑ.

¹⁶ http://www.eesc.europa.eu/stakeholders_forum/index_en.asp